

AZ ÍTÉLET

Írta: HARANGI LÁSZLÓ

Hajnalodott. A józan, szürke világosság mint kardpenge hatolt be az ablakfüggöny résén. A fülledt félhomályban mozdult valami. Ruth felült az ágyban és előre hajolt. A gyermeket félig elrejtette a takaró alá, keményen fogta. Éles, hideg tekintete elszántan követte a szürkület előrenyújtott ujját. Ha fekhelyéről kihajolt, a kis kamrába látott. Láta őket is, azaz csak őt. Élő csak egy volt most már ott a másik fekvőhelyen. Az asszony fonnyadó szép arca megrándult.

— Ez az igazság! — szólt elszántan magához, s a gyermek felsírt erőszakos kezében. Kendőt vetett föléje, de vigyázva. Nehogy úgy járjon ez is, mint a másik. Csendet akart, gondolkozni akart.

Igen, ez az igazság. Az élet kemény igazsága. Az erősebbek igazsága. Ő befogadta ezt a gyerekasszonyt. Bukott leány az is, mint ő maga, anya, de senki felesége. A farizeusok kiköpnek előttük és elfordulnak. A parázna személyek tisztátalanok.

Ruth szépmetszésű, keskeny ajkán hangtalan nevetés rángatózott. Benjámín is csak így fordulna félre, Aser is, ha az uccán találkoznék velük. Itt a titkos, mámoros órákon bezzeg másképp beszéltek. És Gedeon? Igen, a legjobb mégis Gedeon lesz. Fiatal, gazdag és tapasztalatlan. Bolondja minden gyermeknek. És hát ez az ő gyermeke. El fogja hinni, el kell hinnie. Ez a gyermek. Nem az a másik. Az már nagyon csendes. Élő gyermek kell a verembe, hogy meg-ejtsük a nagy vadat.

A kamrában halk sóhajtás rebbent. Egy vöröses hajfűrt vetődött a világosság útjába, aztán a beesett szép arc visszahanyatlott. Az álom újra lebéklyózta, félig nyitott ajka gyermekes panasszal suttozott egy nevet.

A neszre Ruth magas homloka ráncokba szökkent.

— Ostoba, — mondta csaknem hangosan és félrefordult. — Még mindig a szeretőjére gondol. Az ilyen első seb nehezen gyógyul. De majd megokosodik. Minek is ennek még a gyerek. Ez ugyan nem tudná odáig vinni a férfit, hogy felemelje a porból. Nem is akarja. Nyomorogva nevelné a porontyát, míg nagy lesz, aztán majd elviszi az apjának, hogy örüljön neki. No, szép örömnapp volna.

Az asszony görcsösen, hidegen felnevetett, de elfojtotta a hangját. Megint szigorú és komoly lett az arca.

— Befogadtam a földönfutót. Tizedik napja tartom ingyen. Minden darab hal, minden szem olajbogyó szigorú vonásokkal volt bevésve az emlékezetébe, amit Sárának adott.

— Mellette voltam a nehéz órában, pedig akkor már csaknem magam is rászorultam a segítségre. Azóta is megosztok vele mindent. Azt várta, Jehova megsegít érte. És amikor nem alhattam a porontya vinnyogásától és felverte az enyémet is, aztán holtra fáradtan letépert az álom . . . hát igen, akkor történt. . . De az véletlen volt. Az igazság ez!

A világosság most már más oldalról is betört. A gyermek arcába is elvetődött egy aranyodó sugár. Az asszony elébe emelte keményízmú karját. Mint vaskorlát feszült a kar a gyermek elébe. Betörni mögéje nem volt hatalom, se szabadulni mögüle.

A nap első aransugarára a kamra lakója könnyedén megrezzent. A keserű vonás eltűnt arcáról a napsugár csókjára. Halkan felkiáltott és felült. Szemében még az álom frissítő ittassága csillogott.

Az ajka gügyögni kezdett, keze gyengéden, óvatosan járt a takaró felett. Egy altatódal foszlányai meleg, puha ajkáról halkan foszladozva szálltak.

Ruth a falnak fordult és belevágta fogát az ajkába. Ő és a gyermeke aludtak mélyen. Igenis aludtak. De azért nyugtalan, akadozó lélekzete közben minden idegét megfeszítette az alig hangzó dudorászás. Szakadozva folydogált az, el-elakadt. Ilyenkor Ruth mindig várt valamit.

Sikoltás rázta meg a csendet. Az agyagon sarutlan lábak tappogása hallatszott. Valaki az asszony vállába kapott. Megrázta.

— Ruth! Ébredj fel hát! Kelj fel gyorsan! A gyermekem . . . Ruth sohasem hitte volna, hogy ezek a törekeny ujjak ilyen élesen markoljanak. Szisszenve fordult szembe:

— Mi kell?

Sarutlan lábakat látott, hosszú fehér köntöst, melyre a hajfürtök kígyói hullottak alá. Egy remegő kéz is ott tétovázott a levegőben a remegő áll alatt. A szintelenre vált gyerekes száj remegését is látta még. Feljebb nem merészkedett a tekintete.

Csak panaszos nyöszörgés hallatszott egy ideig.

— A kisfiam, Ruth ... Én nem tudom . . . hideg a teste és a szája kék. Nem mozdul, nem piheg ... Úgy-e az nem lehet...? Tegnap este nevetett először, olyan kedvesen húzta el a száját, meg akarta csípni a nyakamat. Azt akarta. Olyan okosan nézett rám. Ruth, Istenre kérlek, jöjj hamar. Segíts!

Az asszony nem felelt, gondolkozott. Első érzése tiszta megelégedés volt. A lélegzete könnyebbedett.

— Agyonnyomtad, — mondta kurtán és sietve. Most, hogy ezen az első szón túlesett, többet is akart mondani, jobbat, okosabbat, melegebbet. Valami vigasztalást, ahogy ilyenkor szokás. De száraz torkában elakadt a szó. A szeme ...

Valahogy összetalálkozott a pillantásuk.

A fiatal nő falfehér arcából kerekre tágulva sötétlett két ablak. Fénytelen nézéssel meredt a levegőbe. Bedőlt romoknak vannak ilyen ablakai.

A fiatal nő térde remegni kezdett. Jaj nélkül, némán leült Ruth fekhelyével szemben a hideg, agyagos földre. Vértelen ujjai összekulcsolódtak magasra felhúzott térdén.

Ruth egészen beleveszett nézésének feneketlen sötétjébe. Érezte, hogy a titka az ajkára tolul. Ugyanakkor hideg bosszúság fojtogatta. Mozdulni kellett, szólni kellett.

— Majd megnézem, — mondta rekedten. — És ha úgy is volna. Te fiatal vagy, szép vagy ... A gyerek csak útban van. Elriasztja a szerencsédet. .. Tudok én gazdag, szép fiúkat. Boldoggá teszek.

Minden szavánál muladozott a dermedtsége. Felült.

Sára nem is hallotta még hangját sem, nem látta mozdulását. De mint mikor a felhősarcú hold lassan derengeni kezd a romablak feketéje mögött, halvány mécs lobbant a szemében.

Ruth megfogódzott az ágy kárpitjában.

— Megőrült — szisszent fel halkan.

A fehér alak csakugyan eszelős mosollyal emelkedett, mint aki hajnallal néz szembe, úgy pirult ki lassan az arca. Eleven ragyogással, mohó, szívó reménnyel tapadt pillantása az ágyra. A lepel alól rózsaszín ököl emelkedett fel. Előrehajló teste még egy pillanatig ingadozott. Aztán önfeledt zuhanással borult az ágy elé.

— Gyermekem, kisfiam! — búgott fel a kiáltás.

Kinyújtotta kezét a gyermek után.

A védekezés ösztöne felverte Ruthot. Belekapott a fiatal anya karjába:

— Örült! Ne nyúlj a gyermekemhez! Mit akarsz tőle? A tied ott van. Ki tehet róla?

El akarta rántani az ágytól. De azt magához húzta, szívta a kisfiú rózsaszín teste. Szomjas ajkával rátapadt.— Itt vagy, egyetlenem, hát mégis itt vagy! Ruthot hideg elszántság szállta meg:

—Eszelős! Mit fogod rá erre, hogy a tied? Hogy ismernéd meg? Mivel bizonyítanád? Hisz láthatod, hogy az a kis gyöngy-sor van a nyakán, amit én vettem a gyermekemnek. A szeme is barna, a tiédnek kék volt a szeme, mikor született. Emlékszel?

Sára nem is felelt neki. Megkönnyebbülten, halkán, hálásan zokogott. Fel akarta emelni a gyermeket, de Ruth kemény ökle félretaszította.

— Elég volt! Menj az útból! A gyermek az enyém. Jogom van hozzá. Nem adom!

A félrelökött fiatalasszony lassan emelkedett fel. De ahogy emelkedett, mintha egyre nőtt volna. Ruth idegenkedve húzódott el mellőle. Sára nem jajgatott, nem bizonyozott. Elkomolyodva, méltósággal állt szemben Ruth-tal. Csak a fejét rázta gyengén.

— Nem a tied! Az enyém — mondta szilárdan. — Tudom. A szívem mondja. Látom.

Ruthra egyszerre rácsapott az eszeveszett düh. Ami meggyűlt benne az éjszakai rettenetes ébredéstől, a töprengésen, vívódáson, tetten át eddig a keserves óráig, az mind egy zuhatagban harsogott le az ellenfele fiatal fejére.

— Hálátlan! Tébolyodott! Nyomorult! Még mi nem jut az eszébe? Befogadtalak, gondoztalak, koldus! Most el akarod rontani a szerencsémét? Nem vagyok már fiatal, mint te. Nem élek meg a szépségemből. Ez az én fiam, az én kenyérem! Istápom is lesz talán, ha megnő. Nem adom! Nem adom!...

Mikor a szomszédok összefutottak a lármára, Ruth görcsös karommal tépte a másikat, ahol érte. Sára a földön feküdt. Mellén összekulcsolta a kezét, nem is védekezett. Kimeredő szemmel csak a gyermeket nézte. Alig hallhatóan, de makacsul ismételte fogyó lehelletével:

— Az én fiam, az enyém, az enyém, az enyém! ...

A téren a kis csoport megállt. Egyszerre csönd lett. Szitok, kacagás, torzsalkodás és gúnyos beszéd elhallgatott. Előttük állt a király palotája. Elmentek már előtte máskor is lábujjhegyen osonva, visszatartott lélekzettel. De most a nap fényében új pompával, új hatalommal emelkedett előttük.

— Fel kell menni oda ... — suttogták elfojtott hangok. — A palotába ... a király elé . . . törvénybe . . .

Ruth mereven állott. Komor, hideg arca nem árulta el, mi zajlik belül. Hideg méltósággal fogta a gyermeket, visszanezett a kísérőkre. Mögötte Sára állt, nyomon követte sápadt arcával, tüzelő szemével. Aztán a szomszédok, ismerős arcok következtek, kárörvendők, kételkedők, szánakozók vagy gúnyosak. Csak a feszült várakozás kifejezése volt egy minden arcon.

Két nap óta ezek előtt folyt a harc. Mióta ezt az arcátlan teremést kiűzte a házából, nem volt nyugta. Rebeka, a fazekas felesége befogadta. Nekik is alig volt mit enni, de haragosai voltak Ruthnak. Azóta jártak a szomszédok, járt a követség. Ez az arcátlan személy elbolondította valamennyiüket, úgy tudja tördelni a kezét, meg a szemét forgatja. Utoljára is úgy kellett eltorlaszolni az ajtaját a sok fogadatlan közbenjáró előtt. Hanem előbb megmondta Mannassenak, a teherhordónak:

— A gyerek az enyém. Nem engedek az igazamból egy körömfeketényit sem. Inkább felmegyek térdencsúszva a királyhoz, de nem hagyom igazamat.

Ez a második estén történt. Ruth ezalatt alig evett és alig aludt. Bent a homloka mögött halálraszánt makacsság virrasztott. Csak egy dologra volt már éber, a többi mintha köd takarta volna. Már nem emlékezett döbbségre, mikor rájött, hogy agyonnyomta a gyermekét, nem tudta, hogyan eszelte ki a tervet, miképpen hajtotta végre. Most már azért is szentül hitt az igazában. Mint ahogy a vízben vergődő kétségtelenül magáénak tudja, amit mentésül megragadhat s vetélytársát körömmel, foggal kész gyilkolni.

Ma éjszaka méceses nélkül virrasztott felöltözve. A város végén lakott, a városfalakon kívül üvöltöztek a sakálok. Azok is azt üvöltötték:

— A király elé. Gyere hát a király elé, ha mersz. Sára is ezt akarja. Tegyen Salamon király ítéletet.

Ruth ajka reggelre véres volt, a fogak nyoma belé volt vésve. Az arca márvánnyá fagyott. Eltökélte, hogy elmegy. Legyen igazság!

Hirtelen felriadt. Suttogás perzselte a fülét. A gyermek hátrafordulva kihajolt a válla felett. Gyámoltalan nyelvecskével felelt az anyjának.

Ruth lába alatt toppant a föld. Megindult a palota felé. Emelt fővel ment és előrenézett. A palota nőtt, az oszlopok vastagodtak, ahogy indult felfelé a lépcsőn. Törvénybe menők, törvényből jövők haladtak el mellette. Senkit sem látott. Csak az épület roppant tömege emelkedett előtte egyre lélekzetfojtó méltósággal. Ha a ragyogó aranyos ívre nézett, melyhez a lépcső vezetett, hihetetlennek érezte, hogy az ő halandó teste keresztüljuthasson alatta. De maga mögött lépéseket hallott. El nem apadó, halk, állhatatos lépéseket. A szomszédok, a közönséges, bocskoros lábak már régen elmaradoztak mögöttük. Csak egy pár saru zizzent halkan a márványon, mint a saját lépéseinek visszhangja. Néha meleg lehellet érte a nyakát. Megrázódott és meggyorsította lépteit. Bensejében szorongó futnivágyással haladt át az aranyos ív alatt. Futó pillantást vetett az örökre, aztán újra meglassult a szíve nyugtalan verése.

Bent a hosszú csarnokban is katonák álltak sorfalat. Egyenes tartású, egyenes lándzsájú, szobormerevségű katonák. A rideg törvény őrei. Itt semmit sem érnek a könnyek, akármilyen szép szembe is peregnék. Ruth a hideg erőszak lehelletét szívta magába. Megkönnyebbült. Az érzéketlen arcokon rokonvonást vélt felfedezni. Nehéz, vörös kárpit előtt megálltak szorongó emberek csoportja mellett. Várni kellett.

Ruth hideg és szinte gúnyos pillantást vetett hátra. A gyermek elnyugodva aludt a vállán. Vöröshajú üldözője sédülve kapaszkodott meg az egyik oszlopban. Homlokát a márványhoz szorította. A kosarat letette maga mellé a földre. Nehéz illata füszernek szűrődött át a kosár takaróján.

— Ha ez a kígyó most elájul, akkor fogom a gyermeket és hazamegyek — határozott Ruth. De az ingadozó alak csak állt az oszlop mellett. Sápadt és pirult. A homlokáról gyöngyözött a veríték. De azért csak állt meg-meghajolva, mint a bokor a szélben. Hanem a gyökere mélyre nyúlt.

A függöny mögött megcsendült valami. Ruth még sohasem hallott ilyet. Fúvóhangszerek zenéje volt, de mintha a trombiták színezüstből lettek volna. Közeledő hangjaira felmorajlott az ember-csomó:

— A király!... Jön a király!...

A lélekzet elhalt, a zene elállt. A csöndben halkan suhogva vonult félre lassan a nehéz függöny a csörgő elefántcsont karikákon.

A tömeg feljajdult a gyönyörűségtől. Csak akkor mozdult, mikor az örök lándzsanyéllal taszigálták előbbre. A két asszony a terem közepére sodródott. Egy gazdagon aranyozott ruhájú méltóságos ember türelmetlenül szólott Ruthhoz:

— Mi a panaszod? Mondd el röviden.

Már akkor harmadszor szólott hozzá. Ruth eszmélni kezdett. Mintegy félálomban kereste a szavakat:

— Felséges királyom . . .

De ekkor váratlan, hihetetlen dolog történt. Sára, a gyenge hangú, reszkető Sára előre lépett. Odaállt közéje és a királyi főember közé:

— Uram, ez az asszony elrabolta gyermekemet. Míg aludtam, holt gyermekét lopta az ágyamba. A király bölcsességét hívom okaimul.

A gyűlölt hangra szétfoslott a csillogó köd Ruth szeme előtt. Felsüvöltött, akár az uccán a fazekas cserepei között:

— Hazudik! Nem adom!

Egy ór hátulról megtaszította, arra elcsendesedett.

— Uram, a zsidók hatalmas királya — kezdte az aranyosruhás ember és karjának könnyű lendületével a terem belseje felé mozdult.

Ruthnak mintha hályog esett volna le a szeméről, egyszerre látott.

Lépcsős emelvény vezetett az óriás terem háterébe. Aranyos trónuson, kápráztató ragyogásban ott ült, akit az előbb maga előtt vélt látni. Ez idelent csak kopott szolga volt hozzá képest. Legyezők fehér tollerdeje suhogott körülötte, szolgák, hatalmasok, vezérek között ott ült Salamon király pompában és dicsőségben. Mozdulatlan és szigorú volt az ő arca is, átható a tekintete.

Ruth egy szemvillanásnyira fel merte emelni hozzá szemét. Bizakodva érezte, hogy itt mitsem ér a csillogó haj, a sóhajtás, a mézes beszéd. Kemény úr a király. Csak ...

Igen az a rózsza volt, ami nyugtalanná tette. A király egy fehér rózsát tartott a kezében. Lassan görgette szárát ujjai közt. Az a puha virág nem illett a fegyverek kemény csillámához, nem illett a király arcához. És Ruth előtt a rózsza megint kárpitokat szaggatott fel. A szigorú oszlopok játszi díszekkel voltak telefaragva. A nagy csöndben szinte hangot adva nevetett az arany és a szépség. A szépség nem kérlelhetetlen bíró, a szépségnek szíve van.

A halálos csendben suhogott valami. Sára, mint az árnyék, nesztelenül haladt fel a lépcsőn. Az egyik kezét előrenyújtotta, mintha láthatatlan vezető kezébe fogódnék. A másikkal a kosarat vitte. Letérdelt a trónus elé, lehajtotta fejét. Suttogása végigrezgett a néma termen.

— Uram, ez az ő gyermeke! — És felfödte a kosarat. Ruth szólni nem tudott, de a fejét görcsösen rázta. A király összenéztek. Lehetetlen itt igazságot tenni. De mégis. Mit szól a király?

Szinte érezni lehetett, mint süllyed le egyre mélyebb csendesség. Ez a súlyos hallgatás mintha napokig tartott volna.

A király félig lehunyta szemét, de azért mindent látott.

— Tégy igazságot, uram!

A főember alázatos, könyörgő szavára mindenki összerezzent. Ruth testét ájtárta ez a szó. Igazság!...

A király lassan mozdult. Látó mély szemét megnyitotta. Parancsa halkán, de erővel szólott:

— Nem tudnak megosztózni az élő gyermekén. Igazságot várnak. Vágjátok ketté a kisdedet, kinek-kinek jusson fele. Ez az igazság.

— Ez az igazság! — morajlott végig a termen. Mintha hideg kardpenge vágta volna ketté a csendet. A borzalom, a rettegés nyögött fel a szívekből. A fejek meghajoltak a kérlelhetetlen igazság arca előtt, melyet nem fest a szív meleg vére, sápadt és merev. Ruth dermedten állt. Ó, ezt nem várta. Pedig világos: ez az igazság. Tiszta igazság, mint a kufárok számvetése, amit éles acéllal viasz-táblákba vésnek. De itt a viasz emberszívek húsa, vére.

Az asszonyt egy percre elkábította az igazság kemény szárny-csapása. Aztán megmarkolta a gyermeket, hogy az nyöszörögve riadt fel. Odanyújtotta a hóhérnak. A fényes pallos széles acélján a saját rideg arcát látta tükrözni egy pillanatra szétfutón és eltorzulva. De azt is látta, hogy ez az arc mosolyog. Kaján, torz mosolygással húzódott szélesre a szája. Csak akkor érezte, hogy kárörvendő diadal kezd tarajosodni benne.

— Hát legyen igazság. Nekem se lesz. De neki se legyen. Összefonta mellén a karját, összevont szemhéja alól hideg sugár lövellt az ellenfelére. Az halomba hullva, megsemmisülve hevert a trón előtt. Rezes, aranyos haja bomladozva, mint hosszú palást takarta el. Ruth a lába alatt érezte ezt a legázolt testet.

A hóhér tétovázott. Parancsra várt. A gyermek is elhallgatott. Megmeredt minden élet.

A mozdulatlanságot egy fehér rózsa hangtalan nesze törte meg. Aláhullott a király kezéből, s mint tétovázó lepke a lehajtott női fejre szállt, mely homlokával a trón zsámolyán hevert. A lesújtott fej mozdult. Ruth táguló szemmel nézte, hogyan emelkedik. Utolsó forró erőfeszítésben megelevenedett a fiatal nő minden íze. Felnyúlt térden magasra, égetárt karral, mint élő tilalomfa. Fuldokló, könnyes hangja végiglihegett a termen:

— Uram! Nincs másom, csak a gyermek. De legyen az övé. Nem kívánom. Ölj meg engem, ha kell. Csak ő éljen. Csak a fiam éljen.

A napfény *özönt* mintha egyszerre tört volna be a terembe. A levegőben aranyos porszemek táncoltak. A szemek káprázva megnyitak. Mindenki látott. Mintha a tömeg szívéből kelne, úgy hangzott a király szava:

— Adjátok neki! Övé a gyermek. Napfényre jött az igazság.

Ruth lába alatt megrendült a föld. Az utolsó szó harsonázott a fülébe. Mosolygó aranyvirágok között, fellélekző emberek között. A rettenetes hideg rém uralmát, új uralom váltotta fel. Ruth nem ismerte ezt a szelíd hatalmat, de összegörnyedt tőle.

Még egy sikoltás hallatszott és boldog zokogástól visszhangzott a terem. Az áldozat tömjénfüstje, mely szerető lelkéből lobogott fel, még ott lebegett a fiatal anya fölött. Forrón, hálásan, édesen szorította magához a gyermeket. Az égre nézett. Könnyek árja mosta fehér, megtisztult arcát, a nap aranya simogatta. Bűnbánó, hálás pihegése még a márványt is átjárni látszott. A megbocsátó, jóságos napsugarak mindent átjártak szerető melegükkel.

